

Discourse Analysis of Mainstream US Media Coverage of the 2023 Gaza War in Light of Van Dyke's Ideological Square

Seyed Hossein Eftekhari Afzali¹ | Mohammad Erfan Zamani²

Received Date: 2025/04/21

Accept Date: 2025/08/30

Cite: Eftekhari Afzali, S H and Zamani, M E. (2026). Discourse Analysis of U.S. Mainstream Media Coverage of the 2023 Gaza War in Light of van Dijk's Ideological Square. *Crisis Studies of the Islamic World*, 13(1), 122-147.

DOI: 10.22034/csiw.2026.736814

Extended Abstract

By shaping dominant narratives in the discourse arena, the media purposefully engineer the mental backgrounds of the audience. This research aims to analyze the discourse of Western media coverage of the 2023 Gaza War, within the theoretical framework of Theon van Dijk's "ideological square" and using the critical discourse analysis method. The main research question is: What image of the actors involved and the nature of the conflict do the strategies and patterns of Western media coverage of this war paint in the minds of global audiences? The main hypothesis of the research states that Western media, using selective sourcing patterns, through the discursive dualization of "us" (the West, Israel) versus "the other" (Palestinians, Hamas), They have helped reproduce ideological dominance and legitimize Israel's actions. The research findings show that the mainstream American media has played an active role in shaping public opinion by utilizing strategies such as emphasizing Israel's positive actions, highlighting the "right to self-defense," demonizing Hamas, and eliminating or weakening Palestinian narratives. These media outlets have selectively represented the events of the war through linguistic and conceptual structures and, by repeating specific news frames, have presented a negative and neutralized image of the Palestinian resistance.

Keywords: Critical discourse analysis, Van Dijk's ideological square, Western media, Gaza War 2023, Ideological representation

¹. PhD in Islamic Revolution Studies, Faculty of Education and Islamic Thought, University of Tehran. Tehran. Iran. eftekhari.hosseyn@ut.ac.ir. (Corresponding author)

². Master's degree in Islamic Education and Financial Management, Faculty of Education, Imam Sadeq University (AS). Tehran. Iran. m.erfanzamani@gmail.com



Introduction

News coverage of events, particularly in the context of political and military conflicts, has long constituted a discursive and ideological battleground in which the ways reality is represented may reflect particular power configurations. In this regard, the 2023 Gaza war, beyond its military dimensions, became a site of competition among narratives and discursive practices—narratives that were largely constructed and reproduced by Western mainstream media. The significance of this issue lies in the fact that, through the selection of news sources, the manner in which actors are quoted, and the use of particular conceptual frames, media outlets play a role in shaping public opinion and legitimizing unilateral actions in political confrontations. This article aims to analyze the discursive representation of the Gaza war in Western media from the perspective of Critical Discourse Analysis (CDA), employing van Dijk's Ideological Square as its theoretical framework. The study focuses primarily on how news sources are selected, utilized, and represented within frameworks shaped by ideological biases and the interests of dominant power structures.

1. Methodology and Theoretical Framework

This study examines patterns of news source use in Western media coverage of the Gaza war. The research methodology is based on the analytical tools of Critical Discourse Analysis (CDA), with van Dijk's Ideological Square serving as the principal analytical framework. In this context, Fairclough defines CDA as a method for systematically investigating the often-hidden causal relationships between (a) discursive practices, events, and texts, and (b) broader social and cultural structures, relations, and processes. CDA also examines how these practices and texts emerge from and are shaped by power relations and surrounding conflicts, while simultaneously exploring how the ambiguous relationship between discourse and society can itself function as a mechanism for reproducing power and hegemony.

In this article, van Dijk's Ideological Square is employed as a key component of CDA to examine patterns of media manipulation in the coverage of the 2023 Gaza war. The significance of this framework lies in the fact that, although news ostensibly serves as a source of information, inequality, particular ideologies, and the influence of dominant power structures play a decisive role in its production and dissemination. Van Dijk grounds CDA in an examination of ideological structures and power relations embedded in discourse. He argues that news texts are subject to the influence of dominant power structures and that media discourse can consequently function as a mechanism for reproducing social domination.

2. Discussion

The Israeli war against Gaza in October 2023 had profound regional and global consequences. The war challenged the process of normalization

between Israel and several Arab countries and contributed to a decline in economic, commercial, and social interactions. An examination of sourcing patterns in Western media indicates significant differences in the selection and representation of news sources. These differences reflect ideological biases and power dynamics that contribute to the construction of a binary image of the “West” and the “Arab” as mutually opposed and conflicting identities.

An analysis of U.S. media coverage of the Gaza war through the lens of van Dijk’s Ideological Square reveals how media outlets reinforce or marginalize particular narratives through linguistic and discursive representations. Within this framework, Palestinian civil resistance, human rights activities, and global protests against Israeli violence have either received limited coverage or been marginalized. Even when the humanitarian dimensions of the Gaza crisis are addressed, the dominant narrative is generally neutral or ambiguous and tends to avoid directly identifying the principal perpetrators of violence.

According to van Dijk’s model, Western media, as institutions involved in the production of meaning, participate in reproducing power relations and reinforcing dominant ideologies. These media outlets operate under the influence of political and economic elites and shape the mental models through which audiences understand the crisis. Consequently, the dominant image among Western audiences tends to portray Israel as the victim while representing Palestinians as the source of violence.

3. Conclusion and Suggestions

The findings indicate that U.S. mainstream media, rather than presenting a comprehensive picture of the humanitarian consequences of the war, adopted a fragmented and crisis-oriented approach to covering the conflict. Through strategies such as the distortion of reality, the demonization of Palestinians, reliance on a limited range of sources, and the construction of one-sided narratives, these media outlets contributed to the reproduction of hegemonic discourse.

Within this framework, Israel is repeatedly portrayed as the victim, while its actions are justified through concepts such as “legitimate self-defense.” In contrast, Palestinian groups—particularly Hamas—are labeled as “terrorists.” This process undermines the perceived legitimacy of Palestinian resistance and marginalizes the humanitarian dimensions of the crisis, including civilian casualties and the destruction of infrastructure.

From this perspective, these categorizations—constructed and reproduced through Western media sourcing patterns—can be viewed as consistent with the classical discourse of Orientalism, which divides the world into binary categories such as “us” and “them” and “superior” and “inferior.” The study demonstrates that the sourcing patterns employed by the media outlets examined contribute to the reproduction and reinforcement of relations of domination and social inequalities.

Furthermore, the application of van Dijk's Ideological Square reveals that Western media contribute to consolidating this polarized representation by disproportionately quoting statements that portray "us" positively and "them" negatively, while omitting or minimizing statements that challenge this binary opposition.



تحلیل گفتمان پوشش رسانه‌های جریان اصلی آمریکا از جنگ ۲۰۲۳ غزه در پرتو مربع ایدئولوژیک ون دایک

سید حسین افتخار افضلی^۱ | محمدعرفان زمانی^۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۲/۰۸

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۲/۰۱

استناد: افتخار افضلی، سیدحسین و زمانی، محمدعرفان. (۱۴۰۵). تحلیل گفتمان پوشش رسانه‌های جریان اصلی آمریکا از جنگ ۲۰۲۳ غزه در پرتو مربع ایدئولوژیک ون دایک. *بحران پژوهی جهان اسلام*، ۱۳ (۱)، ۱۴۷-۱۲۲.

DOI: 10.22034/csiw.2026.736814

چکیده

رسانه‌ها با شکل‌دهی به روایت‌های مسلط در عرصه گفتمانی، پس‌زمینه‌های ذهنی مخاطبان را به‌صورت هدفمند مهندسی می‌کنند. این پژوهش با هدف تحلیل گفتمان پوشش رسانه‌های غربی از جنگ ۲۰۲۳ غزه، در چارچوب نظری «مربع ایدئولوژیک» تئون ون دایک و با روش تحلیل گفتمان انتقادی انجام شده است. پرسش اصلی تحقیق آن است که راهبردها و الگوهای پوشش رسانه‌ای غربی از این جنگ، چه تصویری از کنشگران درگیر و ماهیت منازعه در ذهن مخاطبان جهانی ترسیم می‌کند؟ فرضیه اصلی پژوهش بیان می‌دارد که رسانه‌های غربی با استفاده از الگوهای گزینشی منبع‌یابی، از طریق دوگانه‌سازی گفتمانی «ما» (غرب، اسرائیل) در برابر «دیگری» (فلسطینیان، حماس)، به بازتولید سلطه ایدئولوژیک و مشروعیت‌بخشی به کنش‌های اسرائیل کمک کرده‌اند. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که رسانه‌های جریان اصلی آمریکا، با بهره‌گیری از راهبردهایی همچون تأکید بر اعمال مثبت اسرائیل، برجسته‌سازی «حق دفاع مشروع»، اهریمن‌سازی از حماس و حذف یا تضعیف روایت‌های فلسطینی، در شکل‌دهی به افکار عمومی نقش فعالی ایفا کرده‌اند. این رسانه‌ها از طریق ساختارهای زبانی و مفهومی، به بازنمایی گزینشی وقایع جنگ پرداخته و با تکرار چارچوب‌های خبری خاص، تصویر منفی و خشتی‌شده‌ای از مقاومت فلسطین ارائه کرده‌اند.

واژگان کلیدی: تحلیل گفتمان انتقادی، مربع ایدئولوژیک ون دایک، رسانه‌های غربی، جنگ ۲۰۲۳ غزه، بازنمایی ایدئولوژیک

^۱ دکتری مطالعات انقلاب اسلامی، دانشکده معارف و اندیشه اسلامی دانشگاه تهران. تهران. ایران، (نویسنده

مسئول). eftekhari.hosseyin@ut.ac.ir

^۲ دانش آموخته کارشناسی ارشد معارف اسلامی و مدیریت مالی، دانشکده معارف دانشگاه امام صادق (ع). تهران.

ایران، m.erfanzamani@gmail.com



مقدمه

در دوران معاصر، رسانه‌ها نه تنها به عنوان ابزار اطلاع‌رسانی، بلکه به مثابه کنشگرانی فعال در تولید و بازتولید معنا، نقشی بنیادین در شکل‌دهی به برداشت‌های عمومی از رخداد‌های بین‌المللی ایفا می‌کنند. پوشش خبری وقایع، به ویژه در بستر منازعات سیاسی و نظامی، همواره از منظر گفتمانی و ایدئولوژیک محل منازعه بوده و نحوه بازنمایی آن‌ها می‌تواند جهت‌گیری‌های خاص قدرت را بازتاب دهد. در این میان، جنگ ۲۰۲۳ غزه، صرف‌نظر از ابعاد میدانی‌اش، صحنه‌ای برای رقابت روایت‌ها و کنش‌های گفتمانی نیز بوده است؛ روایاتی که عمدتاً از طریق رسانه‌های جریان اصلی غربی شکل گرفته و بازتولید شده‌اند. اهمیت این موضوع در آن است که رسانه‌ها با انتخاب گزینشی منابع، نحوه نقل‌قول از کنشگران درگیر و بهره‌گیری از چارچوب‌های مفهومی خاص، به مهندسی افکار عمومی و مشروع‌سازی کنش‌های یک‌سویه در بستر تقابل‌های سیاسی کمک می‌کنند. مقاله حاضر در پی آن است تا از منظر تحلیل گفتمان انتقادی و با بهره‌گیری از چارچوب نظری مربع ایدئولوژیک ون دایک، به واکاوی بازنمایی گفتمانی جنگ غزه در رسانه‌های غربی بپردازد. تمرکز اصلی این پژوهش بر چگونگی استفاده از منابع خبری و بازتاب آن در چارچوب‌های خبری است که از سوگیری‌های ایدئولوژیک و منافع ساختارهای قدرت تأثیر پذیرفته‌اند.

با توجه به مطالب فوق، این مطالعه با رویکردی توصیفی-تحلیلی تلاش می‌کند تا به این پرسش اساسی پاسخ دهد که راهبردها و الگوهای پوشش رسانه‌ای غرب از جنگ غزه، چه تصویری از کنشگران درگیر و ماهیت این منازعه در ذهن مخاطبان جهانی ترسیم می‌نماید؟ از این رو، پژوهش پیش‌رو تلاش دارد تا الگوهای منبع‌یابی رسانه‌های غربی را در پوشش جنگ ۲۰۲۳ غزه، با تمرکز ویژه بر تفاوت در نحوه بازنمایی و برخورد با صدا‌های غربی و عربی، بررسی کند. با تحلیل میزان نقل‌قول یا حذف صدای هر گروه، می‌توان بینش‌های عمیق‌تری درباره پویایی‌های قدرت، بازنمایی و سوگیری‌های احتمالی در نحوه پوشش رسانه‌ای این رویداد مهم ژئوپلیتیکی به دست آورد. درحالی‌که پژوهش‌های ون دایک، چارچوبی نظری برای درک مسائل سیستماتیک در نابرابری‌های منبع‌یابی ارائه می‌دهد، به کارگیری این چارچوب در یک مطالعه موردی خاص، همچون جنگ غزه ۲۰۲۳، امکان بررسی عمیق‌تر پیچیدگی‌های مرتبط با رویه‌های رسانه‌ای آمریکا را در قبال مسئله فلسطین فراهم می‌سازد. از طریق این تحلیل، می‌توان مشخص کرد که آیا رسانه‌های غربی، منابع غربی را در اولویت قرار داده و دیدگاه‌های آنان را برجسته کرده‌اند یا منابع عربی را به حاشیه رانده‌اند. با مطالعه الگوهای منبع‌یابی در این زمینه خاص، می‌توان سوگیری‌های احتمالی، روابط قدرت و میزان مشارکت یا حذف صدا‌های متنوع را شناسایی نمود و بینشی ارزشمند درباره نحوه ساخت و بازسازی گفتمان خبری پیرامون این رویداد ارائه کرد.

۱- روش‌شناسی و چارچوب نظری

پژوهش حاضر بر آن است که الگوهای منبع‌یابی را در پوشش این جنگ، به‌ویژه در رسانه‌های غربی بررسی نماید و در این مسیر، از ابزارهای روش‌شناختی تحلیل گفتمان انتقادی بهره‌برده و چارچوب مربع ایدئولوژیک ون‌دایک را مبنای تحلیل قرار داده است.

۱-۱- روش‌شناسی: تحلیل گفتمان انتقادی

مطالعات اندکی از تحلیل گفتمان انتقادی برای بررسی پوشش رسانه‌ای جنگ اخیر غزه استفاده کرده‌اند. با این حال، ادبیات موجود نشان‌دهنده تفاوت‌های کلیدی در استراتژی‌های گفتمانی رسانه‌های خبری در ارتباط با مناقشه اسرائیل- فلسطین است. تحلیل گفتمان انتقادی (CDA) چارچوبی ارزشمند برای درک رابطه پیچیده میان زبان، قدرت و ایدئولوژی در گفتمان رسانه‌ای ارائه می‌دهد. با تحلیل بستر اجتماعی و انتخاب‌های زبانی در گفتمان، این روش امکان کشف معانی پنهان، سوگیری‌های ایدئولوژیک و پویایی‌های قدرت را که در روایت‌های رسانه‌ای نهفته‌اند، فراهم می‌آورد (Fairclough, 1995). در همین راستا، فرکلاف تحلیل گفتمان انتقادی را به‌عنوان روشی تعریف می‌کند که هدف آن بررسی نظام‌مند روابط اغلب غیرشفاف علی و معلولی میان (الف) رویه‌های گفتمانی، رویدادها و متون و (ب) ساختارها، روابط و فرآیندهای اجتماعی و فرهنگی گسترده‌تر است. این تحلیل همچنین بررسی می‌کند که چگونه این رویه‌ها، رویدادها و متون از روابط قدرت و کشمکش‌های پیرامون آن نشأت می‌گیرند و به‌طور ایدئولوژیک تحت تأثیر آن‌ها قرار دارند و اینکه چگونه این عدم شفافیت در روابط میان گفتمان و جامعه، خود عاملی در تثبیت قدرت و هژمونی محسوب می‌شود (Fairclough, 1993: 135). به بیان ساده، تحلیل گفتمان انتقادی تلاش می‌کند روابط میان روش‌های گفتمانی، رویه‌های اجتماعی و ساختارهای اجتماعی را روشن سازد؛ روابطی که ممکن است برای افراد عادی آشکار نباشند (Mousa, 2000: 1). این مطالعه مدل «گفتمان به‌عنوان متن» (Fairclough, 1993) را به‌عنوان چارچوبی برای درک بهتر سازوکارهای به‌کاررفته در ارائه رسانه‌ای جنگ غزه به کار می‌گیرد.

۱-۲- چارچوب نظری: مربع ایدئولوژیک ون‌دایک

در این مقاله، مربع ایدئولوژیک ون‌دایک، به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های وی در تحلیل انتقادی گفتمان، به‌عنوان چارچوب تحلیلی برای بررسی دستکاری رسانه‌های غربی در وقایع جنگ ۲۰۲۳ غزه به کار گرفته شده است. اهمیت این موضوع تا آنجا است که اگرچه اخبار به‌عنوان منبع اطلاعاتی در نظر گرفته می‌شوند، اما نمی‌توان احتمال وجود نابرابری، ایدئولوژی‌های خاص و تأثیرات قدرت مسلط را در آن‌ها نادیده گرفت. ون‌دایک، تحلیل گفتمان انتقادی را بر مبنای درک ساختارهای

ایدئولوژیک و روابط قدرت درون گفتمان ارائه می‌کند. تا آنجا که استدلال می‌شود، متون خبری توسط قدرت‌های مسلط کنترل می‌شوند و در نتیجه، گفتمان رسانه‌ای می‌تواند ابزاری برای بازتولید سلطه اجتماعی باشد (Aini and Widodo, 2018: 227). یکی از راهبردهای کلی اصلی در کنترل گفتمان ایدئولوژیک، که در چارچوب مقوله روابط گروهی در طرح‌واره ایدئولوژیک تجلی می‌یابد، نحوه بازنمایی گروه‌های درون گروهی و برون گروهی در متن و گفتار است. ایدئولوژی‌ها در رویه‌های اجتماعی اعضای خود بازتاب می‌یابند و به‌طور کلی از طریق گفتمان کسب، تأیید، تغییر و بازتولید می‌شوند. اگرچه ویژگی‌های کلی زبان و گفتمان ذاتاً واجد نشانه‌های ایدئولوژیک نیستند، اما تحلیل نظام‌مند گفتمان روش‌های قدرتمندی را برای مطالعه ساختارها و کارکردهای ایدئولوژی‌های «زیربنایی» ارائه می‌دهد (Van Dijk, 2006: 115).

طرح‌واره بازتولید گفتمانی قدرت معمولاً نشان می‌دهد که چگونه گفتمان (متن و گفتار) در بازتولید روابط قدرت و سلطه نقش دارد. بر اساس چارچوب نظری ون‌دایک، این فرآیند را می‌توان در چندین سطح تحلیل کرد (Van Dijk, 2015: 474):

جدول ۱- سطوح تحلیلی چارچوب نظری ون دایک

(۱)	ساختارهای اجتماعی	قدرت و سلطه گروه‌های اجتماعی مسلط (نخبگان سیاسی، اقتصادی، رسانه‌ای و فرهنگی)
		سازمان‌ها و نهادهای کنترل‌کننده اطلاعات و ارتباطات
(۲)	گفتمان و کنترل متن	تعیین موضوعات (چه چیزی گفته شود و چه چیزی پنهان بماند)
		سبک‌های زبانی و چارچوب‌بندی
		استفاده از مربع ایدئولوژیک برای تقویت یک روایت خاص
(۳)	شناخت اجتماعی	تأثیر بر مدل‌های ذهنی فردی و جمعی
		تثبیت کلیشه‌ها، تعصبات و ایدئولوژی‌های مسلط
		بازتولید دانش اجتماعی و مشروعیت‌بخشی به سلطه
(۴)	رفتار اجتماعی	تأثیرگذاری بر افکار عمومی و تصمیم‌گیری سیاسی
		مشروعیت‌بخشی به نابرابری‌ها و ساختارهای قدرت
		بازتولید سلطه از طریق تعاملات اجتماعی و گفتمانی

این فرآیند یک چرخه بسته ایجاد می‌کند که در آن گفتمان، شناخت اجتماعی را شکل می‌دهد و سپس این شناخت اجتماعی موجب تداوم روابط قدرت و سلطه در جامعه می‌شود. به این ترتیب، بسیاری از ساختارهای متن و گفتار ممکن است بر نحوه‌ای که دریافت‌کنندگان، مدل‌های ذهنی خود را از موقعیت‌های خاص تفسیر می‌کنند، یا اینکه چگونه این تفسیرها را تعمیم داده و به شکل کلیشه‌ها یا تعصبات درمی‌آورند، تأثیر بگذارند (Van Dijk, 2015: 474).

این امر به‌طور نمونه‌وار از طریق ضمائر ایدئولوژیک «ما» و «آن‌ها» نمایان می‌شود. از آنجایی که ساختار ایدئولوژیک زیربنایی این مقوله عمدتاً دوقطبی است، می‌توان انتظار داشت که گفتمان ایدئولوژیک نیز همین ویژگی را داشته باشد. این امر از طریق راهبردی که آن را «مربع ایدئولوژیک» می‌نامیم، محقق می‌شود (Van Dijk, 2011: 397). وندایک تأکید می‌کند که معنا در متن توسط تولیدکنندگان زبان در گفتمان نهفته است و در نتیجه، در ذهن آن‌ها وجود دارد و بازنمایی می‌شود. بنابراین، در چارچوب او، ویژگی‌های شناختی گفتمان شرکت‌کنندگان، به‌عنوان بخشی از تحلیل بافت، مورد تأکید قرار می‌گیرد. بر این اساس، وندایک «مربع ایدئولوژیک» را به‌عنوان چارچوبی مفهومی ارائه می‌کند که از طریق آن، درک و تولید گفتمان تحلیل شده و به بافت (جامعه) مرتبط می‌شود (Daghigh et al., 2018: 3) و بر چهار راهبرد مکمل و کلی استوار است. در واقع، استراتژی کلی گفتمان مسلط و کنترل ذهن اغلب از الگوی دوقطبی‌سازی بین‌گروهی که در ایدئولوژی‌های زیربنایی نهفته است، پیروی می‌کند:

۱-۲-۱- راهبردهای کلی تأکید و کاهش تأکید

راهبردهای عام تأکید و کاهش تأکید، که در فن بلاغت کلاسیک نیز مشاهده می‌شود (برای مثال، در اغراق‌ها و حسن‌تعبیرها)، را می‌توان در تمام سطوح گفتمان چندوجهی به‌کار برد؛ از جمله در ساختارهای صوتی و تصویری، نحو و واژگان، معانی محلی و جهانی، کاربردشناسی، بلاغت و همچنین ساختارهای سازمانی گفتمان (Van Dijk, 2011: 397). راهبردهای کلی تأکید و کاهش تأکید در نظریه گفتمان انتقادی تئون وندایک، ابزارهایی هستند که به‌صورت آگاهانه یا ناآگاهانه برای برجسته‌سازی یا پنهان‌سازی ویژگی‌ها و کنش‌های گروه‌های اجتماعی در گفتمان مورد استفاده قرار می‌گیرند. این راهبردها ریشه در فن بلاغت کلاسیک دارند و از سازوکارهایی مانند اغراق، حسن‌تعبیر، ایهام، حذف و تلطیف برای هدایت ادراک مخاطب بهره می‌برند. در واقع، در چارچوب وندایک، راهبردهای تأکید/کاهش تأکید ادامه‌ای از بلاغت کلاسیک هستند، اما با کارکرد ایدئولوژیک؛ یعنی در خدمت بازتولید قدرت، مشروعیت‌بخشی به گفتمان مسلط و تضعیف دیگری.

این راهبردها نه فقط ابزاری زبانی، بلکه ابزارهایی برای کنترل شناخت اجتماعی و ساخت ذهنیت جمعی محسوب می‌شوند. در این زمینه، تأکید بر جنبه‌های مثبت «ما» و تأکید بر جنبه‌های منفی «آنها» مدنظر است (Van Dijk, 2015: 474). این شکل از بازنمایی مثبت خود و بازنمایی منفی دیگری، نه تنها ویژگی‌ای بسیار کلی از تعارضات گروهی و شیوه‌های تعامل ما با گروه‌های مخالف است، بلکه نحوه‌ای را که درباره خود و دیگران سخن می‌گوییم نیز مشخص می‌کند (Van Dijk, 2000: 44).

۱-۲-۲- ارائه مثبت از خود و ارائه منفی از دیگری

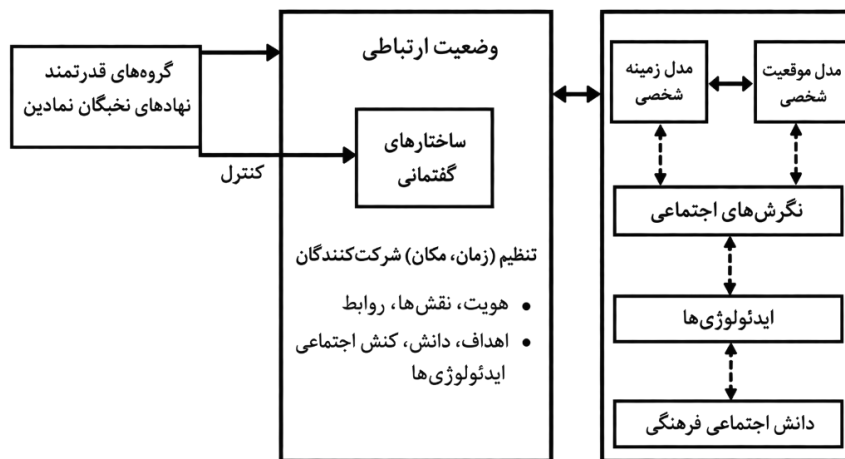
راهبرد پیچیده مربع ایدئولوژیک نشان می‌دهد که اعضای یک گروه تمایل دارند در گفتار یا نوشتار، گروه خود را به صورت مثبت و گروه‌های بیرونی را که به عنوان مخالف، رقیب یا دشمن تلقی می‌کنند، به صورت منفی بازنمایی کنند، حتی اگر این تمایز صرفاً به دلیل تفاوت‌های موجود میان آنها باشد (Van Dijk, 2011: 397). در این زمینه، کاهش اهمیت جنبه‌های منفی «ما» و کاهش اهمیت جنبه‌های مثبت «آنها» مورد توجه است (Van Dijk, 2015: 474).

بر اساس مربع ایدئولوژیک، می‌توان انتظار داشت که بسته به زمینه، گروه‌های بیرونی با واژگانی خنثی یا منفی توصیف شوند، در حالی که گروه‌های درونی با اصطلاحاتی خنثی یا مثبت بیان گردند. برعکس، می‌توان پیش‌بینی کرد که در توصیف گروه‌ها و کنش‌های آنها، از انواع مختلف تلطیف و حسن تعبیر استفاده شود و از این طریق، (بعد بلاغی) در واژه‌گزینی افزوده گردد (Van Dijk, 1998: 267). همچنین، انتظار می‌رود که نقش‌های کنشی مثبت اعضای گروه بیرونی در جایگاهی کم‌اهمیت‌تر یا در موقعیتی کمتر برجسته قرار گیرند، در حالی که نقش‌های کنشی منفی آنها در موقعیتی برجسته‌تر بیان شوند. برعکس، نقش‌های مثبت اعضای گروه درونی در موقعیت برجسته‌تری قرار گرفته و نقش‌های منفی آنها کم‌رنگ‌تر خواهد شد (Van Dijk, 1998: 272). این مربع را می‌توان در تحلیل تمامی سطوح ساختارهای گفتمانی به کار برد. از نظر محتوایی، این اصول در تحلیل معنایی و واژگانی قابل اعمال هستند، اما استفاده از جفت‌های متضاد «تأکید» و «کاهش تأکید» به ما امکان می‌دهد که انواع گوناگونی از تغییرات ساختاری را در نظر بگیریم: ما می‌توانیم به تفصیل یا به اختصار درباره ویژگی‌های مثبت خود یا ویژگی‌های منفی آنها سخن بگوییم، آنها را برجسته یا کم‌رنگ جلوه دهیم، به صورت صریح یا ضمنی بیان کنیم، از اغراق یا کلمات ملایم استفاده کنیم، در تیتراهای بزرگ یا کوچک منعکس کنیم (Van Dijk, 2000: 44). از این رو، قطب‌بندی ایدئولوژیک میان گروه‌های درون گروهی و برون گروهی (که یکی از ویژگی‌های برجسته ساختار ایدئولوژی‌ها محسوب می‌شود) را می‌توان به صورت نظام‌مند در تمامی سطوح متن و گفتار مورد

بررسی قرار داد. به عنوان مثال، این امر از طریق تحلیل نحوه‌ای که اعضای گروه‌های درون گروهی معمولاً بر اقدامات و ویژگی‌های مثبت خود و بر ویژگی‌های منفی گروه‌های برون گروهی تأکید می‌کنند، درحالی که اقدامات و ویژگی‌های منفی خود و ویژگی‌های مثبت گروه‌های برون گروهی را کم‌رنگ جلوه داده یا انکار می‌کنند، امکان‌پذیر است (Van Dijk, 2006: 115).

چارچوب نظری که در بالا برای بازتولید گفتمانی قدرت و سلطه ترسیم شد، ساختارهای اجتماعی گروه‌ها و نهادها را به کنترل آن‌ها بر ساختارهای متن، گفتار و زمینه رویدادهای ارتباطی مرتبط می‌سازد. این فرآیند، همان‌طور که در شکل زیر نشان داده شده است، به‌طور غیرمستقیم بر مدل‌های ذهنی فردی، نگرش‌های اجتماعی مشترک، ایدئولوژی‌ها و دانش دریافت‌کنندگان فردی و گروه‌های اجتماعی تأثیر می‌گذارد.

نمودار ۱- طرح‌واره بازتولید گفتمانی قدرت



(source: van Dijk, 2015: 474)

برخلاف بسیاری از رویکردهای دیگر، چارچوب تحلیل مربع ایدئولوژیک، ساختارهای گفتمان را به ساختارهای اجتماعی مرتبط می‌کند. این واسطه، بازنمایی‌های ذهنی موقعیت‌ها و رویدادهای ارتباطی و اجتماعی را به ساختارهای شناختی زیربنایی گفتمان پیوند می‌دهد. در این چارچوب، قدرت به عنوان «کنترل» مفهوم‌سازی می‌شود؛ به عنوان مثال، کنترل ساختارهای متن، زمینه و گفتار و در نتیجه، کنترل غیرمستقیم بر ذهن افراد. در نهایت، شناخت فردی و اجتماعی که از این طریق تحت تأثیر قرار گرفته است، می‌تواند اعمال اجتماعی را کنترل کند؛ اعمالی که با منافع گروه‌های قدرتمند به‌طور کلی و نمادین به‌طور خاص سازگار هستند. به این ترتیب، چرخه بازتولید گفتمانی قدرت و سلطه بسته می‌شود. ایدئولوژی صاحبان قدرت در جامعه هدف، که ریشه در موضع

آن‌ها نسبت به تعارضات با کشورهای خارجی دارد، از طریق راهبردهای دستکاری در گفتمان متن مقصد بازتاب می‌یابد. به نظر می‌رسد که مربع ایدئولوژیک قابلیت تبیین دستکاری در بافت دوزبانه ترجمه گفتمان سیاسی را دارد. بر اساس دیدگاه ون‌دایک، گفتمان درک‌شده یا تولیدشده در یک جامعه، در واقع، بازنمایی آن چیزی است که در ذهن اعضای آن جامعه جریان دارد. تأکید بر ویژگی‌های منفی گروه‌های بیرونی می‌تواند از طریق ساختارها و راهبردهای متنوعی تحقق یابد که در ادامه، به بررسی گفتمان رسانه‌های غربی در قبال جنگ ۲۰۲۳ غزه خواهیم پرداخت.

۲- کنشگری ایالات متحده آمریکا در مناقشه اعراب و اسرائیل

درگیری میان اسرائیل و فلسطین فراتر از مرزهای منطقه‌ای است و ابعاد بین‌المللی گسترده‌ای دارد. هر یک از طرفین، در چارچوب روابط بین‌المللی پیچیده، از حمایت‌هایی بهره‌مند هستند که در تعیین مسیر این مناقشه نقش بسزایی دارند. روابط نزدیک اسرائیل با ایالات متحده و جامعه یهودیان در غرب، به حفظ وضعیت موجود از طریق پشتیبانی گسترده نظامی و دیپلماتیک کمک کرده است (Rizova and Panayotova, 2021: 9). از سوی دیگر، در جهان عرب، مسئله فلسطین «تنها مهم‌ترین مشغله سیاسی اعراب از زمان جنگ جهانی دوم تاکنون» به شمار می‌آید (Zayani, 2005: 171). ماهیت پیچیده این مناقشه ریشه در اختلافات تاریخی، اجتماعی، فرهنگی و مذهبی عمیق میان دو ملت دارد. این مناقشه به‌ویژه با «فرهنگ‌های متضاد»، یعنی تقابل میان «غرب» مسیحی و ایالات متحده به‌عنوان دولت «هسته»، در برابر «اسلام» در کشورهای عربی، تعریف می‌شود (Rizova and Panayotova, 2021: 9-10). در همین راستا، تلاش فلسطین برای کسب عضویت کامل در سازمان ملل متحد، یکی از مهم‌ترین گام‌ها برای به رسمیت شناختن حقوق این ملت به شمار می‌آید. از زمان امضای توافقات اسلو در سال ۱۹۹۳ میان اسرائیل و مقامات فلسطینی، پیشرفتی اساسی در روند صلح حاصل نشده است. توقف مذاکرات و عدم پیشرفت ملموس، موجب شده است که شناسایی فلسطین به‌عنوان کشور عضو یا ناظر در سازمان ملل، پیامدهای حقوقی و سیاسی قابل توجهی داشته باشد.

به رسمیت شناختن فلسطین به‌طور بالقوه می‌تواند ابزارهای حقوقی جدیدی را برای پیگیری دعاوی علیه اسرائیل در دادگاه‌های بین‌المللی فراهم آورد و کمپینی جهانی علیه کنترل اسرائیل بر سرزمین‌های اشغالی از سال ۱۹۶۷ به راه اندازد. در این چارچوب، قطعنامه ۲۴۲ شورای امنیت که بر خروج اسرائیل از سرزمین‌های اشغالی تأکید دارد، بار دیگر در کانون توجه قرار می‌گیرد (Rajmil, 2011: 4). با این حال، ایالات متحده مخالفت خود را با هرگونه تصمیم یک‌جانبه که بدون مذاکره با اسرائیل اتخاذ شود، اعلام کرده و تهدید به استفاده از حق وتو کرده است. سیاست رسمی دولت ایالات متحده بر جلوگیری از تصویب چنین طرح‌هایی در مجمع عمومی متمرکز بوده است.

سیاست ایالات متحده در قبال مناقشه عربی-اسرائیلی همواره تحت تأثیر دو انگیزه اصلی بوده است: حمایت فزاینده از صهیونیسم و دولت اسرائیل از یک سو و نیاز به حفظ دسترسی به منابع نفتی ارزان و اتحادهای استراتژیک با کشورهای عربی از سوی دیگر (Anziska, 2019: 1). پس از جنگ شش‌روزه ۱۹۶۷، بحث‌های داخلی در اسرائیل پیرامون آینده سرزمین‌های اشغالی شدت گرفت و نخستین شهرک‌سازی‌ها آغاز شد که نمایانگر آغاز اشغال بلندمدت و تعمیق دخالت آمریکا در منطقه بود (Anziska, 2019: 7). با روی کار آمدن ریچارد نیکسون در سال ۱۹۶۹، دولت ایالات متحده به رهبری وزیر خارجه ویلیام راجرز، طرحی صلح طلبانه تحت عنوان «طرح راجرز» پیشنهاد داد که خواستار عقب‌نشینی اسرائیل از صحرای سینا و تنظیم مرزها میان اسرائیل و اردن بود. اما این طرح از سوی دولت وحدت ملی اسرائیل به رهبری گلدا مایر رد شد (Lustick, 2020: 180). در پی آن، جنگ فرسایشی میان اسرائیل و مصر شدت یافت و منجر به تلفات قابل توجه و افزایش فشارهای بین‌المللی شد. این شرایط فرصتی برای دولت نیکسون فراهم کرد تا از طریق دیپلماسی، زمینه‌ای برای مصالحه فراهم آورد (Lustick, 2020: 180). از منظر راهبردی، توافق‌نامه اسلو به عنوان گامی در راستای اهداف بلندمدت اسرائیل در جهت الحاق کرانه باختری تلقی شد (Mousavi, 2019: 87). انتخاب دونالد ترامپ به عنوان رئیس‌جمهور آمریکا در سال ۲۰۱۶ موجب تغییرات بنیادینی در سیاست خاورمیانه‌ای واشنگتن شد. به رسمیت شناختن اورشلیم به عنوان پایتخت اسرائیل، شناسایی حاکمیت اسرائیل بر بلندی‌های جولان و طرح «معامله قرن» از جمله اقدامات بحث برانگیز دولت ترامپ بود. این تحولات در کنار عادی‌سازی روابط اسرائیل با برخی کشورهای عربی، از جمله امارات و بحرین، پویایی جدیدی به مناقشه بخشیدند (Anziska, 2019: 26). با این حال، این رویکردها در نهایت موجب تضعیف موقعیت آمریکا به عنوان یک میانجی بی‌طرف شد. در حالی که گروه‌هایی چون حماس و حزب الله قدرت گرفتند، تشکیلات خودگردان فلسطین بیش از پیش تضعیف شد. تلاش ترامپ برای پیشبرد روند صلح از طریق دامادش، جرد کوشنر و معرفی طرحی جامع که شامل مؤلفه اقتصادی پررنگی نیز بود، نتوانست اعتماد فلسطینی‌ها را جلب کند و از سوی بسیاری از تحلیلگران به عنوان طرحی غیرواقع‌گرایانه تلقی شد (Mousavi, 2019: 100).

در پی این فرآیند طولانی و بی‌ثمر صلح، اعتماد فلسطینیان و بسیاری از کشورهای عربی به نقش ایالات متحده در روند صلح به شدت کاهش یافته است. اگرچه در ابتدای دهه ۱۹۹۰ امیدهایی به میانجی‌گری واشنگتن وجود داشت، اما فروپاشی توافق‌نامه اسلو، وجهه آمریکا را به عنوان «میانجی صادق» خدشه‌دار ساخت (Mousavi, 2019: 101-102). در این میان، نقش رسانه‌های بین‌المللی در بازتاب این مناقشه اهمیت فزاینده‌ای یافته است. رسانه‌ها اغلب به دلیل جانب‌داری از اسرائیل مورد انتقاد قرار گرفته‌اند. بررسی‌ها نشان می‌دهد که با توجه به روابط نزدیک میان آمریکا و اسرائیل،

تمایل رسانه‌های غربی به جانب‌داری از اسرائیل امری تعجب‌برانگیز نیست (Shahzad et al., 2023: 1). این رسانه‌ها در بسیاری از موارد، روایت‌هایی را بازتولید می‌کنند که از سیاست‌های اسرائیل حمایت کرده و مخاطب را از واقعیت‌های تلخ زندگی فلسطینیان دور می‌کنند.

رسانه‌های جهانی به‌جای نقد ساختاری عملکرد اسرائیل، اغلب بر جذابیت‌های خبری تمرکز می‌کنند و روایت‌هایی ارائه می‌دهند که با منافع سیاسی و اقتصادی حامیان اسرائیل هم‌راستا هستند. این در حالی است که بسیاری از مخاطبان برای درک واقعیات میدانی و شکل‌دهی به دیدگاه خود، به این رسانه‌ها وابسته‌اند. در این میان، رسانه‌های آمریکایی متهم به جانب‌داری آشکار از اسرائیل شده‌اند؛ پوشش‌های خبری آنان غالباً فاقد جزئیات، تحلیل‌های عمیق و بازنمایی تجربه زیسته فلسطینیان است (Shahzad et al., 2023: 2). انکار حق حاکمیت فلسطینیان از سوی ایالات متحده به‌وضوح در سیاست‌های پی‌درپی دولت‌های مختلف آمریکا در قبال این مناقشه قابل مشاهده است. این سیاست‌ها با همدردی و حمایت قابل توجه از دولت اسرائیل همراه بوده‌اند، در حالی که هم‌زمان حقوق بنیادین مردم فلسطین، به‌ویژه حق تعیین سرنوشت، نادیده گرفته شده است. ریشه این مشکل در این واقعیت نهفته است که دولت‌های متوالی آمریکا چشم خود را بر ماهیت اصلی این مناقشه بسته‌اند؛ مناقشه‌ای که عمدتاً حول اشغال نظامی، آوارگی میلیون‌ها پناهنده و گسترش مداوم شهرک‌سازی یهودی در کرانه باختری متمرکز بوده است (Erdoğan and Habash, 2020: 128).

در نتیجه، مطالعه مناقشه اسرائیل و فلسطین بدون تحلیل نقش سیاست خارجی آمریکا و نحوه پوشش رسانه‌ای آن ناقص خواهد بود. تأثیر رسانه‌ها در شکل‌دهی افکار عمومی جهانی، به‌ویژه در کشورهای غربی، اهمیت بسیاری دارد و می‌تواند در روند سیاست‌گذاری و مشروعیت‌بخشی به کنش‌های سیاسی مؤثر واقع شود.

۳- تحلیل پوشش رسانه‌ای جریان اصلی آمریکا از جنگ غزه ۲۰۲۳

جنگ اکتبر ۲۰۲۳ اسرائیل علیه غزه، تأثیرات و عواقب گسترده‌ای را در سطح منطقه‌ای و جهانی بر جای گذاشت. به‌طوری‌که، جنگ غزه چالش‌هایی را بر سر مسئله عادی‌سازی روابط اسرائیل با کشورهای عربی ایجاد کرده و سطح روابط را در زمینه‌های اقتصادی، تجاری و اجتماعی کاهش داده است (عباس‌زاده فتح‌آبادی و دارابی‌زاده، ۱۴۰۴). تحت این شرایط، توسعه رسانه‌ها در سال‌های پس از تشکیل دولت غاصب اسرائیل، بیشتر در راستای بهره‌برداری روانی و نرم به نفع این رژیم، استفاده شد و افکار عمومی جهان، در انحرافی عمیق نسبت به مسئله فلسطین و اشغالگری اسرائیل مواجه بودند. رویکرد رسانه‌های مطرح آمریکایی در خصوص اوضاع فلسطین بیشتر متکی بر تحلیل‌هایی بود که در جهت تضعیف فلسطین و دفاع از عملکرد اسرائیل در تمامی سطوح بوده است.

(پوررشیدی، ۱۴۰۳: ۷۵). رسانه‌های آمریکایی در پوشش اخبار مربوط به کشورهای غیرغربی، به‌ویژه خاورمیانه و آفریقا، اغلب تصویری منفی، محدود و تحریف‌شده ارائه می‌دهند. یکی از بارزترین نمونه‌ها، نحوه بازنمایی مناقشه اسرائیل و فلسطین است. پژوهش‌ها نشان داده‌اند که رسانه‌های غربی، به‌ویژه آمریکایی، معمولاً در پوشش این مناقشه جانب اسرائیل را می‌گیرند و روایت‌های فلسطینی را نادیده می‌گیرند (Shahzad et al., 2023: 1). این سوگیری از زمان انتفاضه اول (۱۹۸۷-۱۹۹۳) تا جنگ غزه ۲۰۲۳ ادامه یافته و در آن رسانه‌ها اغلب بر تلفات اسرائیلی تأکید می‌کنند و نقش اسرائیل در اشغال و شهرک‌سازی غیرقانونی را نادیده می‌گیرند (Khazaal, 2024). با این وجود، انتقادهایی مانند سطحی بودن گزارش‌ها، نبود تحلیل‌های عمیق و فقدان نمایش واقعیت میدانی از جمله نکات مطرح شده علیه رسانه‌های آمریکایی مطرح شده است (Shahzad et al., 2023: 2).

علاوه بر این، ادعای کلی برخی رهبران غربی مبنی بر اینکه هر فردی که از عدالت برای فلسطینیان حمایت کند، ضد یهود بوده و از تروریسم پشتیبانی می‌کند، وضعیت را پیچیده‌تر کرده است (Samihah, 2024: 3). به همین دلیل، استفاده از مذهب برای دوقطبی‌سازی و ایجاد هویت‌های گروهی در سیاست، مسائل پیچیده را ساده‌سازی می‌کند و رسانه‌های مغرض، این وضعیت را بدتر می‌سازند. این مقاله فرض می‌کند که تحلیل الگوهای منبع‌یابی در رسانه‌های غربی، تفاوت‌های معناداری را در انتخاب و بازنمایی منابع خبری آشکار خواهد کرد. این تفاوت‌ها بازتاب‌دهنده سوگیری‌های ایدئولوژیک و پویایی‌های قدرتی خواهند بود که در قالب‌گیری تصویری دوگانه از «غرب» و «عرب» به‌عنوان دو هویت متقابل و متضاد نقش دارند. از این رو، تحلیل پوشش رسانه‌ای آمریکا در جنگ غزه بر اساس مربع ایدئولوژیک وندایک می‌تواند نشان دهد که چگونه رسانه‌ها از طریق بازنمایی‌های زبانی و گفتمانی، یک روایت خاص را تقویت یا تضعیف می‌کنند.

۳-۱- تأکید بر اعمال خوب اسرائیل و آمریکا

رسانه‌های غربی حماس را به‌عنوان بخشی از گروه‌های افراطی مانند القاعده و داعش معرفی کرده و آن را از مبارزه فلسطینیان برای آزادی و تشکیل دولت مستقل جدا می‌کنند. رسانه‌های غربی حماس را به‌عنوان یک گروه تروریستی معرفی می‌کنند که فلسطینیان را به گروگان گرفته است و اقدامات آن را به‌عنوان مقاومت مشروع در برابر اشغالگری اسرائیل به رسمیت نمی‌شناسند (Shehata, 2023). هگاری، سخنگوی ارتش اسرائیل، مدعی شده که بیمارستان الشفاء «برای پنهان کردن مقر فرماندهی حماس» استفاده می‌شود و حمله به این محل‌ها، حمله به «زیرساخت‌های تروریستی» است.

(Kingsley et al., 2023). این روایت، که اقدامات اسرائیل را به عنوان «مبارزه با تروریسم» توصیف می‌کند، به اسرائیل امکان مشروعیت بخشی به این حملات را داده است.

در این راهبرد، مردم فلسطین افرادی «غیرمتمدن» و «ناسازگار» معرفی می‌شوند که با کنش‌های هنجارشکنانه خود، زندگی «متمدنانه و دموکراتیک» شهروندان صهیونیستی را تهدید می‌کنند؛ این در چارچوب همان راهبردی است که ساخت گفتمان «من غربی مسیحی خوب» در مقابل «دیگری مسلمان تروریست» را در دستور کار دارد (خبرگزاری مهر، ۱۴۰۲). علاوه بر این، رسانه‌های برجسته آمریکایی، تلفات اسرائیلی‌ها را به شکلی نامتناسب برجسته کرده و در توصیف کشته شدگان اسرائیلی از زبانی احساسی استفاده کرده‌اند، در حالی که همین حساسیت را در پوشش اخبار مربوط به کشته شدگان فلسطینی به کار نبرده‌اند (Singh, 2024: 14). از این رو، این رسانه‌ها در پوشش خود، «حق دفاع» اسرائیل را برجسته می‌کنند (Samiha, 2024: 2). با این وجود، کمک‌های بشردوستانه آمریکا به فلسطینی‌ها گاهی برجسته می‌شود تا چهره‌ای مثبت از نقش آمریکا ارائه شود. تلاش‌های دیپلماتیک ایالات متحده برای آتش‌بس و میانجی‌گری در بحران، به عنوان نشانه‌ای از نقش سازنده آن در منطقه نمایش داده می‌شود (Lee, 2024). این در حالی است که دولت آمریکا حمایت نظامی و دیپلماتیک همه‌جانبه‌ای از اسرائیل در انجام جنگ خود در غزه فراهم کرده است. در نتیجه، دولت آمریکا دو هدف اعلام شده خود برای خاورمیانه را زیر پا گذاشته است: راه‌حل دو کشوری و کاهش ردپای نظامی منطقه‌ای ایالات متحده. دولت بایدن هدف سوم را نیز دنبال کرده است، کاهش تهدیدات ایران علیه منافع، متحدان و شرکای آمریکا در منطقه (Pressman, 2024).

علاوه بر این، رسانه‌های غربی به‌طور حساب‌شده‌ای از به کار بردن واژه «قربانی» برای فلسطینیان کشته شده اجتناب کرده‌اند، در حالی که همین رسانه‌ها به راحتی اسرائیلی‌ها را به عنوان قربانیان معرفی می‌کنند. این استانداردهای دوگانه نشان‌دهنده تمایل سازمان‌های رسانه‌ای غربی به نمایش اعراب به عنوان «کمتر از انسان» است، در حالی که کشتارهای بی‌هدف رژیم آپارتاید را توجیه می‌کنند (Samiha, 2024: 3). رسانه‌های غربی در گزارش خود، درگیری مسلمانان با رژیم صهیونیستی (با ابعاد سیاسی و مذهبی پیچیده) را نه به عنوان مبارزه مردم فلسطین با آپارتاید، بلکه به عنوان مبارزه «مسلمانان بد و تروریست» با «یهودیان مظلوم دارای تجربه تاریخی هولوکاست» به تصویر می‌کشند (Samiha, 2024: 3) و از همین منظر، حملات صهیونیست‌ها به غزه به عنوان «دفاع مشروع» توجیه می‌شود. در واقع، رسانه‌های آمریکایی، بر حمایت از حق دفاع از خود اسرائیل تأکید کرده‌اند (Samiha, 2024: 2). در این راستا، جو بایدن در یک پیام اسرائیل محور اعتقاد داشت: «اسرائیل حق دارد از خود و مردمش دفاع کند». این جمله در فرهنگ لغات پروژه اسرائیل به عنوان یک عنصر کلیدی در روایت اسرائیلی مطرح شده است (Pérez Castro, 2024: 45). از این منظر، رسانه‌های

غربی، به‌ویژه جریان‌های غالب رسانه‌های غربی مانند بی‌بی‌سی، سی‌ان‌ان و نیویورک تایمز در پوشش خود از بحران غزه، اغلب دولت اسرائیل و هم‌پیمانان غربی‌اش را در جایگاه «قربانی» یا «مدافع» معرفی کرده‌اند. استفاده از واژگانی چون «حق دفاع مشروع»، «پاسخ به حمله تروریستی» یا «اقدام امنیتی» نمونه‌هایی از این راهبردند. این نوع گفتمان بر مظلوم‌نمایی اسرائیل و توجیه اقدامات نظامی آن تأکید دارد. در چنین شرایطی، ارتش اسرائیل تلاش کرد تا خبرنگارانی را که این نسل‌کشی را پوشش می‌دهند، تهدید کند و حتی آن‌ها و اعضای خانواده‌شان را به قتل برساند. ایالات متحده نیز در این اقدامات از اسرائیل حمایت کرده است، به‌طوری که رسانه‌های آمریکایی یا از پوشش کامل رویدادهای این نسل‌کشی خودداری کرده‌اند یا با انتشار تبلیغات به نفع اسرائیل، افکار عمومی را گمراه ساخته‌اند.

۲-۳- تأکید بر اعمال بد حماس و فلسطینیان

شیوه‌ای که رسانه‌ها یک رویداد را پوشش می‌دهند، می‌تواند به‌طور قابل توجهی ادراک عمومی را شکل دهد. یک مبارز فلسطینی نقاب‌دار می‌تواند بسته به نحوه ارائه خبر، به‌عنوان «تروریست» یا «قهرمان مقاومت» به تصویر کشیده شود. تحقیقات نشان می‌دهد که سوگیری ضد فلسطینی در رسانه‌های ایالات متحده نه تنها واقعی است، بلکه به‌طور سیستماتیک در طول زمان ادامه داشته و تقویت شده است (Khazaal, 2024). بر اساس گفته‌های مقامات غربی و اسرائیلی، «حماس ذخایر کافی از غذا، دارو و سوخت دارد، اما از آن‌ها برای اهداف بشردوستانه استفاده نمی‌کند». تا آنجا که استدلال می‌شود، برای انتقال پیام‌های اسرائیل محور، باید حماس را در تضاد با مردم خودش نشان داد و مسئولیت را بر گردن آن انداخت. این ادعا که حماس به‌جای کمک به فلسطینیان، منابع را برای خود نگه می‌دارد، یک پیام اسرائیل محور کلاسیک است (Pérez Castro, 2024: 46) که رسانه‌های غربی درصدد تقویت آن بوده‌اند. در رسانه‌های اسرائیلی، تبلیغات گسترده‌ای از سوی سیاستمداران راست‌گرای این کشور دیده می‌شود. برای مثال، در آغاز این جنگ، اسرائیل مدعی شد که حماس نوزادان و کودکان خردسال را سر بریده است. این خبر چنان گسترش یافت که حتی جو بایدن، رئیس‌جمهور آمریکا، در سخنرانی خود علیه حماس به آن اشاره کرد (Samiha, 2024: 4).

همچنین، رسانه‌های غربی از واژه‌گزینی منفی استفاده کرده و واژگان خاصی را در اشاره به فلسطینیان به کار می‌برند که آنان را با «تروریسم» مرتبط می‌سازد (Tasserion, 2021). نمونه دیگر سوگیری زبانی در اشاره به «گروگان‌های» اسرائیلی زیر ۱۸ سال به‌عنوان «کودکان» و در مقابل، اشاره به «زندانیان» فلسطینی به‌عنوان «نوجوانان» یا «کودکان زیر سن قانونی» مشاهده می‌شود (Pérez

(Castro, 2024: 49). شکل ظریف‌تری از تعصب نیز در نحوه استفاده از زبان مشاهده شده است. واژگان احساسی و توصیفات بارگذاری شده مانند «قتل عام»، «سلاخی»، «حمام خون» و «وحشتناک» به‌طور عمده برای قربانیان اسرائیلی استفاده شده و نه برای فلسطینی‌ها. به‌عنوان مثال، بررسی‌ها نشان داد که واژه «سلاخی» برای توصیف حملات روز ۷ اکتبر ۶۰ بار استفاده شده، درحالی‌که برای غزه تنها یک بار به کار رفته است. همچنین، واژه «قتل عام» با نسبت ۱۲۵ به ۲ و واژه «وحشتناک» با نسبت ۳۶ به ۴ در مورد اسرائیلی‌ها بیشتر استفاده شده است (Al Jazeera, 2024). کشتار غیرنظامیان اسرائیلی توسط حماس همواره به‌عنوان بخشی از استراتژی این رسانه‌ها به تصویر کشیده می‌شود (Johnson and Ali, 2024). تحت این شرایط در اسرائیل، ویدئوهای حملات به اسرائیل و شهروندانش، در گزارشی از طریق مشارکت پولی با وزارت امور خارجه اسرائیل منتشر شده و بخشی از کارزار گسترده رسانه‌ای دولت این کشور برای جلب حمایت از اقدامات نظامی‌اش بوده است. گزارش‌ها حاکی از آن است که در هفته پس از حملات اکتبر ۲۰۲۳ توسط حماس، وزارت امور خارجه اسرائیل حدود ۳۰ تبلیغ در شبکه اجتماعی X اجرا کرده که بیش از ۴ میلیون بازدید داشته‌اند. این تبلیغات، حماس را به‌عنوان «یک گروه تروریستی وحشی» مشابه داعش در عراق و سوریه معرفی کرده‌اند (Singh, 2024: 6). دِ اینترسپت گزارش داد که نیویورک تایمز تحت فشارهای سازمان CAMERA قرار گرفته و «به‌طور مداوم مرگ فلسطینیان را بی‌اعتبار کرده و در پوشش خبری خود تعادلی آشکار به نفع منابع و صداهای طرفدار اسرائیل ایجاد کرده است» (Singh, 2024: 16).

در این راستا، رسانه‌های غربی در نحوه توصیف جنگ از دیدگاه اسرائیل و فلسطین، به‌دقت از واژگان خاصی استفاده کرده‌اند. به‌عنوان مثال، هنگام گزارش درباره تلفات اسرائیلی‌ها در حملات ۷ اکتبر که توسط حماس انجام شد، بسیاری از رسانه‌های غربی از واژه «کشته شده» استفاده کردند. در گزارشی دیگر از رویترز، تنها چند ساعت پس از آغاز بحران، تلفات اسرائیلی‌ها به‌عنوان «دریایی از اجساد» توصیف شد (Samiha, 2024: 2). تا آنجا که پوشش خبری رسانه‌های جریان اصلی آمریکا درباره بمباران و تهاجم اسرائیل به غزه پس از حملات ۷ اکتبر به رهبری حماس، با سوگیری عمیقی همراه بوده است. این رسانه‌ها همواره جان اسرائیلی‌ها را بر فلسطینی‌ها مقدم شمرده و چارچوب‌ها و روایت‌های اسرائیلی را اتخاذ کرده‌اند؛ حتی زمانی که این روایت‌ها تحت بررسی دقیق، ناپایدار و غیرموجه به نظر می‌رسند (Youmans, 2024). نتایج حاصل از بررسی روزنامه‌های آمریکا، واژه‌هایی مانند «قتل عام» تقریباً منحصراً برای کشتار اسرائیلی‌ها استفاده شد. در حالی که مرگ فلسطینی‌ها، حتی کودکان، اغلب با عباراتی منفعلانه مانند «به حال خود رها شدند تا بمیرند» توصیف شد که نه تنها اطلاعات کلیدی درباره عاملان این مرگ‌ها را پنهان می‌کند، بلکه حتی والدین فلسطینی را مقصر نشان می‌دهد (Youmans, 2024). در یک مقایسه توسط رسانه‌های غربی

نسبت به حمله حماس با حملات ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ در آمریکا، این موضوع با هدف ایجاد همبستگی میان شهروندان آمریکایی و اسرائیلی و تبدیل حمایت از اسرائیل به یک وظیفه اخلاقی انجام می‌شود. این روایت، جنگ جاری را به‌عنوان درگیری میان یک دولت دموکراتیک و یک گروه تروریستی معرفی کرده و آن را مشابه جنگ آمریکا علیه القاعده توصیف می‌کند. در این چارچوب، هرگونه ارتباط میان این جنگ و مسئله فلسطین یا اشغالگری اسرائیل انکار می‌شود (Shehata, 2023).

با این وجود، رسانه‌های تصویری نیز به دلیل جانبداری تحت بررسی قرار گرفته‌اند. به گزارش گاردین، شبکه CNN متهم به سوگیری طرفدار اسرائیل شده است. نمونه‌ای که گاردین به آن اشاره کرده، حضور رامی ایگرا، مقام سابق اطلاعاتی اسرائیل، در سی‌ان‌ان بود که در آن اظهار داشت کل جمعیت فلسطینی غزه را می‌توان به‌عنوان «جنگجو» در نظر گرفت (Khazaal, 2024). به‌طور کل، گروه‌های فلسطینی، به‌ویژه حماس، غالباً با عباراتی چون «تروریست‌ها»، «افراط‌گرایان اسلامی» و «تهدید علیه امنیت اسرائیل» توصیف شده‌اند. این بازنمایی به‌طور مستقیم بر راهبرد «دیگری‌سازی» استوار است. خشونت‌های اعمال شده از سوی ارتش اسرائیل، در بهترین حالت، در پوششی از «پاسخ دفاعی» یا «اقدام تاکتیکی» قرار می‌گیرند، در حالی که حملات حماس به‌صورت برجسته‌تر و با بار منفی بیشتر توصیف می‌شوند.

۳-۳- پوشاندن یا نادیده گرفتن اعمال بد اسرائیل

در پاسخ به حمله اخیر حماس در ۱۷ اکتبر ۲۰۲۳، اسرائیل با بمباران بی‌سابقه و مداوم سراسر نوار غزه واکنش نشان داد. در حالی که دولت اسرائیل این اقدام را جنگ علیه حماس توصیف می‌کند، اکثر حملات آن علیه غیرنظامیان بی‌گناهی صورت گرفته است که در ساختمان‌های مسکونی، مدارس، مساجد، بیمارستان‌ها و حتی اردوگاه‌های پناهنده پناه گرفته‌اند. بسیاری از کشورهای جهان این واکنش را چیزی جز نسل‌کشی نمی‌دانند، در حالی که فلسطینیان آن را «نکبت جدید» می‌نامند (Samiha, 2024: 1). با این وجود، رسانه‌های غربی با نادیده گرفتن حملات اسرائیل، بر اقدام حماس تأکید کرده و آن را با حملات ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ در آمریکا مقایسه کرده‌اند و از آن به‌عنوان نمونه‌ای از حملات گروه‌های تروریستی با انگیزه ایدئولوژیک علیه غیرنظامیان نام برده‌اند (Shehata, 2023). به‌طوری که حمله حماس در ۱۷ اکتبر ۲۰۲۳ علیه اسرائیل، برای چندین روز در صدر اخبار رسانه‌های چاپی و الکترونیکی جهان قرار گرفت. بسیاری از رسانه‌ها همچنان به پوشش داستان‌های شخصی درباره گروگان‌های اسرائیلی ادامه داده‌اند (Singh, 2024: 2). در میان جنگ جاری اسرائیل علیه غزه، که عمدتاً کودکان و زنان را به کام مرگ کشانده است، روندی آشکار در پوشش رسانه‌های غربی مشاهده شده است. این روند نشان‌دهنده همسویی قوی با روایت اسرائیلی است تا جایی که

خبرنگاران برخی از برجسته‌ترین رسانه‌های غربی همراه با ارتش اسرائیل به تهیه گزارش پرداخته‌اند. با این حال، پوشش خبری آن‌ها اغلب بازتاب‌دهنده دیدگاه رسمی اسرائیل بوده و مطابق با سانسور نظامی و مواضع رسمی این کشور ارائه شده است (Al Jazeera, 2024). تحلیل انجام شده توسط اینترسپت از پوشش رسانه‌های بزرگ نشان می‌دهد که گزارش‌های نیویورک تایمز، واشنگتن پست و لس‌آنجلس تایمز درباره جنگ اسرائیل علیه غزه، به‌طور مداوم سوگیری علیه فلسطینیان داشته است. این رسانه‌های چاپی، که نقش تأثیرگذاری در شکل‌دهی به دیدگاه‌های ایالات متحده درباره مناقشه اسرائیل و فلسطین دارند، توجه چندانی به تأثیر بی‌سابقه محاصره و بمباران اسرائیل بر کودکان و روزنامه‌نگاران در نوار غزه نشان ندادند (Johnson and Ali, 2024). از این منظر، با نگاهی انتقادی نشان داده شده است که رسانه‌های غربی در پوشش جنگ غزه ۲۰۲۳، روایت اسرائیل را در اولویت قرار داده‌اند. حملات شدید و مرگبار اسرائیل علیه غیرنظامیان، در گزارش‌ها کم‌رنگ یا نادیده گرفته شده، در حالی که اقدامات حماس برجسته و با حملات ۱۱ سپتامبر مقایسه شده‌اند. رسانه‌ها با تمرکز بر گروگان‌های اسرائیلی و همراهی با ارتش این کشور، بازنمایی‌ای یک‌جانبه و سوگیرانه ارائه داده‌اند. این رویکرد، نشانگر بازتولید گفتمان قدرت و حذف صدای فلسطینیان در رسانه‌های جریان اصلی غرب است.

در راستای پوشاندن یا نادیده گرفتن اعمال بد اسرائیل، رسانه‌های غربی در جنگ غزه از واژه «گروگان» کمتر استفاده کرده و به‌جای آن از واژه «اسیر» بهره گرفته شده است که بار معنایی و منفی کمتری دارد. از این‌رو، روزنامه نیویورک تایمز در به‌کارگیری این واژه دچار سوگیری زبانی شده است (Pérez Castro, 2024: 49). در گزارش‌هایی که درباره کودکان کشته یا زخمی شده منتشر شده‌اند، به کودکان فلسطینی به‌ندرت اشاره شده است؛ از میان بیش از ۱۱۰۰ مقاله منتشر شده بین ۱۷ اکتبر تا ۲۵ نوامبر ۲۰۲۳، تنها دو مقاله به قربانیان خردسال فلسطینی پرداخته است، در حالی که ارتش اسرائیل در همین بازه زمانی ۶۰۰۰ کودک فلسطینی را در غزه کشته بود (Youmans, 2024). شیوه‌ای که رسانه‌های غربی جنگ علیه غزه را پوشش می‌دهند، به گونه‌ای است که گویی فلسطینیانی که در اثر بمباران‌های گسترده و بی‌وقفه اسرائیل کشته می‌شوند، چیزی جز یک عدد و «خسارت جانبی در جنگ موسوم به اسرائیل علیه حماس» نیستند (Samiha, 2024: 3). در حالی که کشتار غیرنظامیان فلسطینی تقریباً به گونه‌ای پوشش داده می‌شود که گویی مجموعه‌ای از اشتباهات موردی هستند، اشتباهاتی که هزاران بار تکرار شده‌اند؛ با این وجود، شواهد متعددی نشان می‌دهد که قصد اسرائیل برای آسیب رساندن به غیرنظامیان و زیرساخت‌های غیرنظامی بوده است (Johnson and Ali, 2024).

در سال ۲۰۲۳، توماس مدنز، فیلم‌ساز و فعال اهل بلژیک، متوجه چیز عجیبی شد. ویدیویی درباره فلسطین که او با کلمه «نسل‌کشی» در تیک‌تاک ارسال کرده بود، پس از افزایش بازدید ناگهانی اولیه، ناگهان در این پلتفرم متوقف شد. مدنز یکی از صدها کاربر رسانه‌های اجتماعی است که بزرگ‌ترین پلتفرم‌های رسانه‌های اجتماعی جهان، فیس‌بوک، اینستاگرام، ایکس، یوتیوب و تیک‌تاک، را به سانسور حساب‌ها یا کاهش فعال دسترسی به محتوای طرفدار فلسطین متهم می‌کند، عملی که به‌عنوان «سایه بانینگ»^۱ شناخته می‌شود (Shankar et al., 2023). سایه بانینگ، نوعی سانسور نرم و نامرئی است که برخلاف حذف صریح محتوا، با خفه کردن تدریجی صدای مخالف از طریق کاهش دسترسی و تعامل عمل می‌کند و به‌عنوان ابزاری برای سانسور تدریجی و نرم صدای حامیان فلسطین معرفی شده است. این شیوه بخشی از راهبرد پلتفرم‌های بزرگ رسانه‌ای برای هم‌راستا شدن با سیاست‌های قدرت‌های حامی اسرائیل تلقی می‌شود. به‌طور کلی، راهبرد رسانه‌های غربی در کشتار غیرنظامیان فلسطینی، تخریب بیمارستان‌ها، مدارس یا قطع آب و برق در نوار غزه، اگر هم در رسانه‌های غربی ذکر شوند، اغلب با لحنی خنثی و یا در لایه‌های پایینی خبر قرار می‌گیرند. عباراتی مانند «تلفات ناخواسته»، «خطای نظامی» یا «هزینه جنگ» به کاهش بار منفی اقدامات اسرائیل کمک می‌کنند. این راهبرد با هدف کاستن از مسئولیت اخلاقی یا حقوقی طرف خودی صورت می‌گیرد.

۳-۴. نادیده گرفتن یا کاهش اهمیت اعمال خوب حماس و فلسطینیان

واشنگتن پست لنز رنگی با منافع ژئوپلیتیک ایالات متحده ارائه می‌دهد و نارضایتی‌های اعراب و فلسطینی‌ها را در این فرآیند به حاشیه می‌برد. در نتیجه، گزارش‌های دارای بار احساسی هر یک از رسانه‌ها به‌عنوان جعبه‌ای عمل می‌کند که افکار عمومی را ملتهب می‌کند، درگیری‌ها را تشدید می‌کند و شکاف‌های اجتماعی را عمیق‌تر می‌کند (Warshagha et al., 2024: 112). از این منظر، رسانه‌های غربی در پوشش خود از تحولات غزه، شهادت فلسطینیان را به‌گونه‌ای پوشش می‌دهند که گویی این امر به‌دلیل یک جنایت عمدی علیه بشریت نیست، بلکه یک عمل تصادفی است. به ادعای دستگاه تبلیغاتی غرب، رژیم صهیونیستی حق دارد غزه، کرانه باختری، قدس شرقی، لبنان، یمن و هر کشور دیگری را در منطقه برای «حفظ امنیت اسرائیلی‌ها» نابود کند. این امر می‌تواند هر مسلمان و یهودی که درخواست آتش‌بس می‌کند، کارکنان سازمان ملل، امدادگران گروه پزشکان بدون مرز، روزنامه‌نگاران، رانندگان آمبولانس و حتی نوزادانی را که در روند «هدف قرار دادن حماس» هستند، بکشد و از بین ببرد (خبرگزاری میزان، ۱۴۰۲).

^۱. shadow banning

رسانه‌های غربی در پوشش جنگ غزه از اصطلاحاتی استفاده می‌کنند که می‌تواند بر درک مخاطبان تأثیر بگذارد. برای مثال، به جای استفاده از واژه «شهید» برای فلسطینیان کشته شده، از «کشته شدگان» استفاده می‌شود. در حالی که استفاده حماس از غیرنظامیان به عنوان «سپر انسانی» مورد تأکید قرار می‌گیرد (Samiha, 2024: 2). خطرات این روند که زندگی فلسطینیان را کم‌ارزش جلوه می‌دهد، بسیار بالا است: با افزایش تعداد کشته‌های غزه، ویرانی کامل شهرها و غیرقابل سکونت شدن آن‌ها برای سال‌ها و نابودی کامل برخی خانواده‌ها، دولت ایالات متحده به عنوان اصلی‌ترین حامی اسرائیل و تأمین‌کننده سلاح آن، نفوذ گسترده‌ای در این بحران دارد (Johnson and Ali, 2024).

نمونه دیگر این است که رسانه‌های غربی، هنگام اعلام خبر در مورد تعداد شهدای فلسطینی که از سرزمین خود دفاع می‌کنند، از عنوان وزارت بهداشت «حماس» استفاده می‌کنند تا بر «اعتبار» این آمار تردید وارد کنند و همدلی احتمالی با فلسطینی‌ها را از بین ببرند (خبرگزاری مهر، ۱۴۰۲). در واقع، پوشش رسانه‌ای آمریکا از این کارزار نظامی، عمدتاً در راستای روایت‌های دولت‌های اسرائیل و ایالات متحده قرار دارد و در برخی موارد، به بهای نادیده گرفتن دیدگاه‌های فلسطینیان تمام می‌شود. تعداد تلفات فلسطینیان اغلب با این توضیح گزارش می‌شود که آمار از سوی وزارت بهداشت غزه که تحت کنترل حماس است، منتشر شده، گویی این امر با هدف ایجاد تردید در مشروعیت این ارقام صورت می‌گیرد (Singh, 2024: 2). بدین سان، مقاومت فلسطینیان معمولاً در قالب تروریسم نمایش داده می‌شود و از مشروعیت مقاومت ملی و سیاسی آنان چشم‌پوشی می‌شود. نقش گروه‌های حقوق بشری فلسطینی و اسرائیلی که علیه اشغالگری فعالیت می‌کنند، اغلب کم‌رنگ یا نادیده گرفته می‌شود. مواردی مانند تظاهرات صلح‌آمیز فلسطینیان یا تلاش‌های آن‌ها برای گفت‌وگوهای صلح، پوشش خبری کمی دریافت می‌کند.

به طور کل، مقاومت مدنی فلسطینیان، فعالیت‌های حقوق بشری یا اعتراضات جهانی علیه جنایات اسرائیل کمتر پوشش داده می‌شوند یا در حاشیه قرار می‌گیرند. حتی در مواردی که از جنبه انسانی بحران غزه سخن گفته می‌شود، این روایت عمدتاً خنثی یا مبهم است و از ذکر عاملان اصلی خشونت پرهیز می‌شود. بر اساس مدل ون‌دایک، رسانه‌های غربی به عنوان نهادهای تولیدکننده معنا، در بازتولید روابط سلطه و تقویت ایدئولوژی‌های حاکم سهیم‌اند. این رسانه‌ها تحت سلطه نخبگان سیاسی و اقتصادی عمل کرده و در شکل‌دهی به «مدل‌های ذهنی» مخاطبان درباره این بحران نقش دارند. در نتیجه، تصویر غالب در ذهن مخاطبان غربی این است که اسرائیل تحت تهدید است و فلسطینیان عامل خشونت‌اند.

نتیجه گیری

این مقاله به بررسی نقش رسانه‌های غربی در بازنمایی جنگ غزه ۲۰۲۳ می‌پردازد و با بهره‌گیری از چارچوب «مربع ایدئولوژیک» ون‌دایک، نحوه جهت‌گیری این رسانه‌ها در خدمت روایت اسرائیل-آمریکا را تحلیل می‌کند. یافته‌ها نشان می‌دهد که رسانه‌های جریان اصلی آمریکا به‌جای ارائه تصویر جامع از پیامدهای انسانی جنگ، با رویکردی بحران‌محور و قطعه‌قطعه به پوشش درگیری پرداخته‌اند. آن‌ها از طریق راهبردهایی همچون تحریف واقعیت، اهریمن‌سازی از فلسطینیان، استفاده از منابع محدود و روایت‌سازی یک‌طرفه، به بازتولید گفتمان سلطه کمک می‌کنند. در این چارچوب، اسرائیل اغلب به‌عنوان قربانی معرفی شده و اقداماتش با برچسب‌هایی چون «دفاع مشروع» توجیه می‌شود، در حالی که گروه‌های فلسطینی، به‌ویژه حماس با عناوینی مانند «تروریست» معرفی می‌گردند. این نوع برچسب‌زنی، مشروعیت مقاومت فلسطینیان را زیر سؤال برده و ابعاد انسانی بحران، از جمله تلفات غیرنظامیان و تخریب زیرساخت‌ها، به حاشیه رانده می‌شود. تا آنجا که می‌توان استدلال کرد که این تقسیم‌بندی‌ها که از طریق الگوهای منبع‌یابی در رسانه‌های غربی ایجاد شده‌اند، با گفتمان شرق‌شناسی کلاسیک همسو هستند؛ گفتمانی که جهان را به «ما» و «آن‌ها»، «برتر» و «فروست» تقسیم می‌کند. این تحلیل نشان می‌دهد که چگونه از طریق شیوه‌های مختلف زبان‌شناختی و جهت‌دهی، نویسندگان سرمقاله‌ها اظهارات نقل شده را ارزیابی می‌کنند، روابط قدرت میان بازیگران اجتماعی غربی و عربی را تحکیم می‌کنند و تقسیمات دوگانه بین این دو گروه ایجاد می‌کنند. چارچوب «مربع ایدئولوژیک» ون‌دایک نشان می‌دهد که رسانه‌های غربی از طریق بازنمایی گزینشی، زبان کنترل شده و قطب‌بندی «ما/آن‌ها»، در بازتولید سلطه ایدئولوژیک و مشروعیت‌بخشی به اقدامات اسرائیل سهیم هستند. این تحلیل می‌تواند پایه‌ای نظری برای مطالعات بیشتر در حوزه ترجمه سیاسی، تحلیل روایت‌های خبری و دستکاری رسانه‌ای در زمینه منازعات جهانی باشد. این مطالعه نشان می‌دهد که الگوهای منبع‌یابی که توسط رسانه‌های منتخب اتخاذ شده‌اند، بازتولیدکننده و تقویت‌کننده روابط سلطه و نابرابری‌های اجتماعی هستند. علاوه بر این، مربع ایدئولوژیک ون‌دایک نشان داد که چگونه منابع غربی در رسانه‌ها با نقل‌قول‌های بیش از حد از اظهاراتی که «ما» را خوب و «آن‌ها» را بد نشان می‌دهد و حذف اظهاراتی که خلاف این را نشان می‌دهد، به کار گرفته شده‌اند.

تعارض منافع

بنا بر اظهار نویسندگان، مقاله پیش‌رو فاقد هرگونه تعارض منافع بوده است.

فهرست منابع

منابع فارسی

- پوررشیدی، هاتف (۱۴۰۳)، روزنامه‌نگاری مدافعه‌گرا و بحران فلسطین: بازتعریف وظایف رسانه‌های مستقل در قبال فلسطین و اشغالگری اسرائیل، بحران پژوهشی جهان اسلام، دوره ۱۱، شماره ۴، ۷۴-۹۳.
- عباس زاده فتح آبادی، مهدی و دارابی زاده، ساحل (۱۴۰۳)، تأثیر جنگ ۲۰۲۳ اسرائیل علیه غزه بر پیمان ابراهیم (با تأکید بر امارات و بحرین)، بحران پژوهشی جهان اسلام، مقالات آماده انتشار.
- خبرگزاری مهر (۱۴۰۲)، روایت‌سازی رسانه‌های غربی از جنگ علیه غزه، قابل دسترس در: <https://www.mehrnews.com/news/5935827>
- خبرگزاری میزان (۱۴۰۲)، بررسی پوشش رسانه‌های غرب از تحولات غزه؛ روزنامه‌نگاری استعماری در میدان جنگ، کد خبر: ۴۷۵۸۰۹۶، قابل دسترس در: <https://www.mizanonline.ir/fa/news/4758096>

منابع انگلیسی

- Aini, N. and Widodo, P. (2018), Critical Discourse Analysis of the Bombing Attack News: An Analysis of Teun A. van Dijk's Model, Conference: International Conference of Communication Science Research.
- Al Jazeera (2024). Senior Hamas official Saleh al-Arouri killed in Beirut suburb. Al Jazeera. <https://www.aljazeera.com/news/2024/1/2/top-hamas-official-saleh-al-arouri-killed-in-beirut-suburb>
- Anziska, S.E. (2019) Arab-Israeli Wars and U.S. Foreign Policy, *Oxford Research Encyclopedia of American History*.
- Blommaert, J., and Bulcaen, C. (2000). Reproduced with permission of the copyright owner. Further reproduction prohibited without. *Annual Review of Anthropology*, 29(1).
- Daghighi, A. J., Sanatifar, M. S., & Awang, R. (2018), Modeling van Dijk's Ideological Square in Translation Studies: Investigating Manipulation in Political Discourse Translation.
- Erdoğan, A. and Habash, L. (2020), U.S. Policy Toward the Israeli-Palestinian Conflict under the Trump Administration, *Insight Turkey*, 22(1).
- Fairclough, N. (1995). *Critical Discourse Analysis: The Critical Study of Language*. Longman.
- Fairclough, N. (1993), *Discourse and Social Change*, Polity press, Vol. 73.
- Fairclough, N., & Wodak, R. (1997). Critical Discourse Analysis. In T. A. Van Dijk (Ed.), *Discourse studies*.
- Foucault, M. (2002). *The order of things: An archaeology of the human sciences*. Routledge.
- Fowler, R. (1991). *Language in the news: Discourse and ideology in the press*. Routledge.
- Fowler, R., and Kress, G. (2018). Critical linguistics. In R. Fowler, B. Hodge, G. Kress, & T. Trew (Eds.), *Language and control* (pp. 185-213). Routledge & Kegan Paul.
- Johnson, A. & Ali, O. (2024) Coverage of Gaza in the New York Times and other major newspapers heavily favoured Israel, analysis shows, *The Intercept*. <https://theintercept.com/2024/01/09/newspapers-israel-palestine-bias-new-york-times/>
- Jørgensen, M., & Phillips, L. J. (2002). *Discourse Analysis as Theory and Method*. Sage Publications.
- Khazaal, N. (2024), *Bias hiding in plain sight: Decades of analyses suggest US media skews anti-Palestinian*, available: <https://theconversation.com/bias-hiding-in-plain-sight-decades-of-analyses-suggest-us-media-skews-anti-palestinian-216967>
- Kingsley, P; Bergman, R; Zraick, K. & Yazbek, H. (2023) Israel Intensifies Gaza Strikes and Says It Is Expanding Ground Activity. *The New York Times*.
- Lee, M. (2024), *US gives Israel a 'fail' grade on improving aid to Gaza so far*, available: <https://apnews.com/article/israel-gaza-humanitarian-aid-blinden-austin-656d54b6ff0f37e6219f46deabc0baff4>
- Lustick, I. S. (2020), The Peace Process Carousel, *Middle East Journal*, 74(2).
- Mousa, I. (2000), *The making of the media in the West*, Books with Buzz.

- Mousavi, H. (2019), The Rise and Fall of the Israeli-Palestinian Peace Process, *World Sociopolitical Studies*, 3(1).
- Pérez Castro, V. (2024), *How States and the Media Build Strategic Narratives: The Case of the Israeli-Palestinian Conflict in Western Media*, available: <https://repositorio.comillas.edu/jspui/retrieve/663471/TFG%20-%20Perez%20Castro%2C%20Vega.pdf>
- Pressman, J. (2024), *Mind the Gap: U.S. Preferences and Israel's War Conduct*, available: <https://quincyinst.org/research/mind-the-gap-u-s-preferences-and-israels-war-conduct/#executive-summary>
- Rajmil, D. (2011), The Arab-Israeli conflict: Old actors, new keys, *ieee.es*. Opinion Document.
- Rizova, H. and Panayotova, M. (2021), *Online news media framing of the 2021 Israeli-Palestinian conflict by Al Jazeera, BBC and CNN*, Master's thesis, Malmö University Sweden.
- Samiha, T. (2024), *Public Opinion and Foreign Policy: Role of Media in Shaping International Responses to the Israel-Gaza Conflict*, available: https://bipss.org.bd/pdf/Public%20Opinion%20and%20Foreign%20Policy_Role%20of%20Media%20in%20Shaping%20International%20Responses%20to%20the%20Israel-Gaza%20Conflict.pdf
- Shahzad, F; Ashfaq Qazi, T. & Shahzad, R. (2023), Framing of Israel and Palestine Conflict in RT news, Al-Jazeera, CNN & BBC News, *Global Digital & Print Media Review*, VI(II).
- Shehata, D. (2023), *Western media and public opinion and Israel's war on Gaza*, available: <https://english.ahram.org.eg/News/510886.aspx>
- Singh, P. (2024), *Media Shapes Public Perception on War: A Critical Analysis of International Media Coverage with Reference to Israel Hamas Conflict*, available: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=5013142
- Tasserou, M. (2021). The semiotics of visual and textual legitimacy in the 2014 Gaza war. *Social Semiotics*, 33(3).
- Van Dijk, T. A. (1997). Political discourse and racism: Describing others in Western parliaments, *The Language and Politics of Exclusion: Others in Discourse*, 2.
- Van Dijk, T. A. (1998), Discourse analysis as ideology analysis, *Language and Peace*, 10.
- Van Dijk, T.A (2000). *Ideology and Discourse: A Multidisciplinary Introduction*; Barcelona: PamperFabra University press.
- van Dijk, T. A. (1998), *Ideology: A Multidisciplinary Approach*, SAGE Publications Ltd.
- Van Dijk, T. A. (2006), Ideology and Discourse Analysis, *Journal of Political Ideologies*, 11(2).
- van Dijk, T. A. (2011), *Discourse and Ideology*, available: <https://discourses.org/wp-content/uploads/2022/07/Teun-A.-van-Dijk-2011-Discourse-and-Ideology.pdf>
- van Dijk, T. A. (2015), Critical Discourse Analysis, *The Handbook of Discourse Analysis*.
- Warshagha, A. Z., Ang, P. S., & Huan, C. (2024), Comparative Framing of the Palestinian-Israeli Conflict in Newspapers: An Analysis of Affect, *Journal of Language Studies*, 24(3), 112.
- Youmans, W. (2024), "Accounting for the Biases in U.S. Media Coverage of Gaza." *Dawn*, available: <https://dawnmena.org/accounting-for-the-biases-in-u-s-media-coverage-of-gaza/>
- Zayani, M. (2005). Witnessing the Intifada: Al Jazeera's coverage of the Palestinian-Israeli conflict, *Al Jazeera Phenomenon*, Routledge.

Translated References to English

- Pourrashidi, H. (2024). Advocacy journalism and the Palestine crisis: Redefining the duties of independent media toward Palestine and the Israeli occupation. *Research Quarterly of the Muslim World*, 11(4), 74–93. [In Persian]
- Abbaszadeh Fathabadi, M., & Darabizadeh, S. (2024). *The impact of the 2023 Israeli war against Gaza on the Abraham Accords (with emphasis on the UAE and Bahrain)*. Research Quarterly of the Muslim World. Advance online publication. [In Persian]

- Mehr News Agency. (2023). *The Western media's narrative construction of the war against Gaza*. available: <https://www.mehrnews.com/news/5935827/> [In Persian]
- Mizan News Agency. (2023). *An examination of Western media coverage of developments in Gaza: Colonial journalism on the battlefield*. available: <https://www.mizanonline.ir/fa/news/4758096/> [In Persian]